

Ds Richard Vissinga

Matteüs 21, 10-17 Tempelreiniging ATK 16-03-2014

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Is u wel eens opgevallen hoe een katholieke gelovige een kerk binnengaat?

Heel anders dan een protestant.

Een katholieke gelovige doopt zijn of haar vinger in het wijvatervat dat zich bij de deur bij de ingang bevindt. Hij raakt daarmee zijn voorhoofd aan en slaat een kruis. Vervolgens steekt hij misschien een kaars aan bij het Maria altaar. Daarna gaat hij zitten, maar niet nadat hij een buiging heeft gemaakt naar het altaar voor in de kerk en een moment geknield gebeden heeft.

Hoe doen wij dat?

Wij komen binnen. Groeten degene die ons de zondagsbrief aanreikt. Of niet. Kijken waar we zullen gaan zitten. Schuiven de rij in. Meestal groeten we degenen die we passeren en daarna degenen naast wie we gaan zitten. Hoewel, dat doet ook weer niet iedereen. Sommigen kijken hun buurman of buurvrouw niet aan. Doen alsof ze vreemden voor elkaar zijn.

De mensen die elkaar kennen maken een praatje met elkaar. Vragen en vertellen elkaar hoe het gaat. Sommigen kort, anderen uitgebreid. Wie er een beetje op let ontdekt dat het soms een heel kabaal is, voordat de dienst begint.

Sommige storen zich daaraan. Het lijkt hier wel een markthal, zei laatst iemand. Is dit nu een kerk?

Dat ligt er maar net aan. Voor katholieke gelovigen is een kerkgebouw een heilige ruimte. Meestal bevindt zich ergens op of bij het altaar gewijde hostie. Daarin is de Heer zelf aanwezig in het gebouw. Dat roept een houding van eerbied op.

Voor protestantse gelovigen is het gebouw op zichzelf niet heilig. Er staat geen altaar, maar in de meeste kerken op een centrale plaats een preekstoel. Want in protestantse kerken staat het Woord centraal. Wij geloven dat God door de lezing, de uitleg en verkondiging van Bijbelwoorden ook vandaag tot ons spreekt. De ruimte wordt pas een heilige ruimte als de kerkdienst is begonnen met een openingswoord, het aansteken van kaarsen en het uitspreken van de bemoediging en groet.

Waar de één voor de dienst prijs stelt op stilte en een gewijde sfeer, staat voor een ander de ontmoeting centraal. En dus een enkel woord, of soms wat meer.

Van beide geldt, zowel van katholieke als van protestantse kerken, dat ze van hun oorspronkelijke bedoeling verwijderd kunnen raken.

Ooit werd in Rome op de plaats waar vermoedelijk Petrus was gekruisigd en begraven de grootste kerk gebouwd uit de toenmalige wereld, de Sint Pieter. Maar de kerk heeft meer weg van een toeristische attractie met al zijn goud, zijn beelden en altaren dan een huis van gebed.

En in sommige protestantse kerken gaat de gezelligheid van de ontmoeting zo ver, dat je zou vergeten, dat hier straks gebeden en het woord bediend wordt.

Zo was het karakter van de tempel in Jeruzalem in de loop van de tijd veranderd van een huis van gebed tot een rovershol.

Wat er was gebeurd?

De tempel in Jeruzalem vervulde in die tijd een belangrijke centrale rol. Je kunt die vergelijken met het heiligdom in Mekka voor de moslims. Wereldwijd trekken ze liefst jaarlijks, maar in ieder geval eenmaal in hun leven naar de heilige stad en verrichten daar hun religieuze handelingen.

Zo'n centrale rol speelde ook de tempel voor de Joden.

Lang heeft Israel het zonder tempel gedaan. Her en der werden in het open veld of onder een grote boom kleine heiligdommen opgericht, met een eenvoudige verhoging, een altaar, waarop offers werden gebracht. In de woestijntijd was de tabernakel de plaats waar God aanbeden en vereerd werd, de tent der samenkomst. Daar werden de staf van Aäron, waarmee hij in Egypte zoveel wondertekens had verricht bewaard en de twee stenen tafels die God aan Mozes had gegeven.

Later werden in het beloofde land in de dorpen en de steden synagogen gebouwd, waar op de sabbat diensten werden gehouden.

Pas ten tijde van koning Salomo, de zoon van David, werd in Jeruzalem een huis voor de Heer gebouwd, de tempel. Want, had David gezegd, het kan toch niet zo zijn, dat ik in een mooi en groot paleis woon, maar dat er voor God niet zo'n plaats is?

Lucas vertelt in zijn evangelie dat Jozef en Maria met hun kind Jezus als hij veertig dagen geworden is naar de tempel gaan, om hem daar aan de Heer aan te bieden. Daar hoorde een offer bij: een koppel tortelduiven of twee jonge gewone duiven.

En ook bij allerlei andere gelegenheden werden er offers gebracht. De offerdieren waren in de tempel te koop. Runderen, schapen en duiven te koop!

En betalen deed je niet met romeins, maar met joods geld. Daarom was het daar op het tempelplein een drukte van belang. Niet alleen van de honderden feestvierders, maar ook al van die kopers en verkopers, met hun aanbod en vraag.

Loven en bieden, dat hoorde er bij. En geld wisselen. Natuurlijk met een kleine of grotere winst voor de wisselaars, want voor niets gaat de zon op. En wat is er op tegen om zelfs in de tempel een graantje mee te pikken?

Prijzen en koersen, geschreeuw en gekijf: er gaat heel wat om in het tempelbedrijf.

En tussen als die handelaars en wisselaars staat ook nog ergens een groep levieten, een priesterkoor de psalmen te zingen en prevelt iets verderop een priester de gebeden van de dag.

Jezus verschijnt en Hij ziet alles aan:

afzet en omzet, geldzuchtig bestaan.

Woedend drijft Hij met een gesel van touw die afgoderij uit het tempelgebouw.

De handel is van een instrument, van een middel tot een doel geworden. En datgene waar het eigenlijk en ten diepste om gaat in de tempel, dat is op de achtergrond geraakt en ondergesneeuwd.

Waar het ten diepste om gaat:

Dit is het huis van mijn Vader, zegt Hij.

Heilig het daarom en houd het dus vrij van de verslaving aan goud en genot.

Geen diensthuis is dit, maar de tempel van God.

Wat daar met de tempel gebeurde hebben wij zien gebeuren met de banken. Ooit waren ze bedoeld om mensen te ondersteunen bij hun financiële activiteiten en om met hun middelen de economie en het algemeen welzijn te dienen. Maar de laatste jaren hebben we ontdekt hoe ze van een middel tot een doel geworden zijn. Hoe niet zij de mensen dienden, maar de mensen hen. We zijn er aan uitgeleverd. Met miljarden euro's zijn de banken in ons land ondersteund om niet te hoeven omvallen, want dan zou de ramp nog groter zijn geweest. Intussen lijkt het erop dat de banken daar nog weinig van geleerd hebben.

Jezus haalt een citaat aan uit Jesaja 56: Mijn huis moet een huis van gebed zijn.

Gebed betekent hier: een plaats waar mensen de verbinding kunnen maken met God.

Waar het contact met God ontstaat, waar de omgang met God wordt gevonden.

Dat kan op verschillende manieren. In Jezus' tijd waren de offers, de liederen, de gebeden, de aanwijzingen en de zegen van de priester daarvoor de geëigende middelen.

Wat betekent dat nu allemaal voor onze toekomstige stadskerk? Hoe moet die eruit gaan zien?

Daar is in de afgelopen jaren goed over nagedacht en dat gebeurt nog steeds.

De bouwcommissie kwam tot de gedachte van 'open heiligheid'.

Laat onze nieuwe kerk vooral herkenbaar zijn als een gebouw waarin de heilige dingen kunnen gebeuren, zoals de ontmoeting met de Heilige God, zoals Hij zich te kennen geeft in de bediening van het Woord en in de Sacramenten van doop en avondmaal. Dat is wat klassiek gezegd, maar nog steeds gaat het protestanten daarom. Een ruimte waarbinnen we God kunnen ontmoeten in de verschillende kerkdiensten en vieringen die er zullen plaatsvinden.

Tegelijk willen we dat de ruimte open is naar buiten toe en van buiten naar binnen. We komen samen en we vieren immers midden in de stad en midden in de wereld. Die laten we niet buiten, maar nemen we mee. En wat we daar binnen doen heeft ook zijn reikwijdte naar buiten toe.

Open heiligheid, noemden we dat.

Afgelopen week dachten de wijkkerkenraden van de Deta- en de Opstandingskerk, van de Vredes-, de Verrijzenis- en de Apostel Thomaskerk in een gezamenlijke vergadering onder meer na over de vraag hoe we straks, als we samen gebruik gaan maken van de vernieuwbouwde stadskerk, daar invulling aan gaan geven. Hoe wordt het tot een huis van de Heer, tot een huis van gebed, anno 2015? We schreven op grote vellen papier onze wensen en verlangens op.

Om er een paar hier te noemen: laat het vooral een huis van God zijn, met een oorstrelend orgel; laat er volop ruimte zijn voor ontmoeting, van enkele personen met elkaar, van kleine en grotere groepen, van jongeren en ouderen; en laat er ook samen gegeten kunnen worden, dus een goede keuken is onmisbaar.

Het was een heel inspirerende avond. Dinsdag over een week zijn we als gemeenteleden aan de beurt om mee te denken en mee te praten. Om acht uur in de Detakerk.

Het evangelie van deze zondag is een prachtige voorbereiding op dit gezamenlijke gemeentegesprek over de nieuwe kerk. Nee, een rovershol zal het niet gauw worden, maar laat het vooral een huis van gebed zijn. Van gebed in de brede en diepe betekenis van het woord. Van verbinding, van contact, van omgang met God.

Een plaats waar mensen tot rust kunnen komen, en waar ruimte is voor de ontmoeting met God.

Laat het zo mogen worden!

Amen